

 <p>Uppvidinge KOMMUN</p>	<p>RIKTLINJER FÖR OFFENTLIG BELYSNING I UPPVIDINGE KOMMUN</p>	
<p>Framtagen av: Förvaltningschef, Samhällsserviceförvaltningen</p>	<p>Diarienummer 2017-000164</p>	<p>Sida 1 (7)</p>
<p>Godkänd och fastställd av: Kommunstyrelsen</p>	<p>Version: 1</p>	<p>Ersätter:</p>
<p>Implementeras av: Avdelningschef, Tekniska avdelningen</p>	<p>Fastställd: 2018-10-16, § 171</p>	<p>Gäller from: 2018-11-01</p>

1. Inledning

1.1. Syfte och mål

Syftet med riktlinjer för offentlig belysning är att öka Uppvidinge kommuns attraktivitet och att skapa värden för kommunens invånare, företag och besökare. Bra belysning skapar mer estetiskt tilltalande, säkra, trygga och tillgängliga fysiska miljöer.

Riktlinjerna berör all offentlig belysning och ska ligga till grund för ställningstagande som avser belysning vid ny- och ombyggnation, underhåll samt vid framtida investeringsbeslut och projektering av offentlig belysning.

1.2. Lagstiftning och allmänna råd

Belysning regleras i olika föreskrifter, bland annat i Miljöstyrningsrådets skrift Vägledning för miljöanpassad utomhusbelysning och Trafikverkets skrifter Vägar och gators utformning (VGU) och Vägbelysningshandboken, med råd och riktlinjer för vägbelysning. Den offentliga belysningen ska även följa Boverkets författningssamling BFS 2011:13 - HIN 2 - Enkelt avhjälpna hinder och BFS 2011:5 - ALM 2 - Tillgänglighet på allmänna platser. Dessa innehåller föreskrifter och allmänna råd som förtydligar Plan- och bygglagens (PBL) krav om enkelt avhjälpna hinder för tillgänglighet och användbarhet samt krav om att allmänna platser och områden ska kunna användas av personer med olika rörelse- och orienteringsförmågor.

Dessa föreskrifter och allmänna råd är vägledande vid ny- och ombyggnation samt vid underhåll, investeringsbeslut och projektering av vägbelysning och belysning av offentliga platser i Uppvidinge kommun.

2. Ljus och belysning

2.1 Funktioner

Belysning är en viktig del vid utformning av kommunens offentliga platser och gator. Belysning fyller många viktiga funktioner och är ett sätt att försköna och lyfta fram det unika och karaktäristiska för en viss plats. Belysning används även för att öka säkerheten längs gator och vägar, vilket i sin tur kan bidra till upplevelse av ökad trygghet. Genom att ljussätta gator och platser skapas även tillgänglighet och orienterbarhet.

2.2 Gestaltning

Att ljussätta är att gestalta, att formge och skapa upplevelser. Belysningen av en plats förhåller sig alltid till platsens läge och dess krav på funktion, identitet och karaktär. Belysningen ska därför alltid anpassas till varje enskilds plats specifika förutsättningar.

Viktiga komponenter i belysningsanläggningar är stolpe, arm, armaturer och tillhörande ljuskällor. Förutom att armaturens ljus ska medverka till en önskad gestaltning när det är mörkt, sätter armaturens form och färg prägel på stadsrummet när det är ljust.

2.3 Säkerhet, trygghet och tillgänglighet

Belysningens utformning och placering ska ske så att ingen fara för trafiksäkerheten föreligger eller skapas. Varje situation bör analyseras utifrån trafikflöde och de oskyddade trafikanternas utsatthet. Framkomlighet för personer med funktionsnedsättning, för räddningstjänst, snöröjning och renhållning får inte påverkas negativt.

Belysningen i trafikmiljöer ska hjälpa trafikanterna att se den miljö de rör sig i och att uppmärksamma varandra. Det är viktigt att tydlighet skapas i miljöer där flera trafikslag samsas så att trafikanterna uppmärksammar varandra i god tid. Genom en betonad ljussättning med goda kontraster kan ljussättningen hjälpa till att öka uppmärksamheten så att olycksrisken minskar. Belysningen ska utformas så att olyckor undviks och så att ljus för oskyddade trafikanter, gående och cyklande, prioriteras före ljus för biltrafiken.

Ljus är en av de viktigaste faktorerna för att människor ska uppleva trygghet under dygnets mörka timmar. Inte bara mängden ljus har betydelse, hur och var man tillför ljus spelar roll.

Att kunna se bra ökar både säkerheten och trygghetskänslan. Äldre människor behöver mer ljus än yngre för att se bra, men blir också lättare bländade. Äldre och synsvaga får en tryggare och säkrare miljö om den är väl belyst och fri från störande bländning. Enbart ökad ljusmängd på gångstråk kan i värsta fall förstärka känslan av otrygghet eftersom kontrasterna mellan den upplysta gångbanan och den mörka omgivningen ökar.

2.4 Egenskaper

Hur vi upplever ljus kan beskrivas utifrån sju visuella egenskaper; ljusnivå, ljusfördelning, skuggor, bländning, reflexer, ljusfärg och ytfärg. Dessa egenskaper är viktiga att ta i beaktande vid utformning och val av belysning.

Ljusnivån påverkar hur vi upplever skuggor, kontraster och färger. Ju ljusare, desto klarare och skarpare blir färgerna och ju mörkare, desto diffusare och svagare blir kontrasterna.

Ljusets fördelning, var det är ljust respektive mörkt, har en stor betydelse för hur vi upplever vår omgivning. En jämn belysning utan variation ger ett monotont och platt intryck medan en varierad ljusfördelning stimulerar vårt synsinne och skärper vår uppmärksamhet.

Skuggor är centrala för hur vi uppfattar föremål och världen runt omkring oss. Att belysa offentliga rum handlar både om att tillföra ljus och att låta områden vara mörka för att tydliggöra det vi ser. Skuggor kan också se olika ut. Allt för mycket kontraster och hårda skuggor kan skapa en orolig miljö där det är svårt att uppfatta föremål och rummets utbredning, vilket i sin tur kan leda till en känsla av otrygghet.

Bländning delas in i två kategorier, störande bländning och direkt synnedsettande bländning. Den störande bländningen innebär att man ser allt i sin omgivning men ljuset från armaturen är störande. Strålkastarljuset från en mötande bil med helljus är ett exempel på direkt synnedsettande bländning.

Reflexer kan ge upphov till bländning om de är för starka. Ljussättningen bör därför planeras så att störande reflexer i största mån undviks.

Dagsljuset skiftar ljusfärg över dygnet, från det varma ljuset i soluppgång till det neutralare ljuset på dagen och det kalla på kvällen. Belysningen på gator och torg kan också ges olika ljusfärg beroende av vilken ljuskälla som monteras i armaturerna.

Vår upplevelse av föremåls färger påverkas av vilket ljus de betraktas i. Olika typer av ljuskällor har olika förmåga att återge färger och ger olika ytfärg.

2.5 Hållbarhet och underhåll

Val av armatur och ljuskälla har stor betydelse för anläggningens funktion, hållbarhet samt resurser för drift och underhåll över tid. Regelbundet underhåll är av stor vikt för anläggningens funktion och livslängd.

Vid valet av armatur ska hänsyn tas till att armaturerna ska vara lätta att underhålla, både ur tidsbesparingssynpunkt, men också ur arbetsmiljösynpunkt.

3. Generella riktlinjer

De generella riktlinjerna gäller i hela kommunen oavsett sammanhang eller geografisk avgränsning.

3.1. En god helhetsverkan

En bedömning om god visuell effekt, gestaltning och säkerhet kontra pris ska alltid utföras för att säkerställa en så god belysningslösning som möjligt. Med visuell effekt avses ljusets visuella egenskaper, se avsnitt 2 ovan.

Ett gemensamt dokument medchecklista för ny- och ombyggnad och vid underhållsarbete avseende belysning ska användas.

3.2 Utformning

Belysningsenheten och ljuskällan ska vara anpassad till sin kringliggande miljö samt byggnader och på så sätt skapa tilltalande och estetiska platser, stads- och gaturum.

Vid ny och ombyggnation eller utbyte av belysning ska överflödiga belysningsenheter tas bort.

Val av belysningsklass bestäms utifrån viken miljö anläggningen placeras i, där krav och råd i VGU är utgångspunkt.

För samtliga ljuskällor rekommenderas LED.

3.3 Placering

Belysningen ska placeras så den samverkar med rum och byggnader.

Belysning ska kunna underhållas på ett tillfredställande sätt.

Belysning får inte utgöra en störning för närboende.

Belysning bör placeras så de kan komma att skymmas under trädkronor.

3.4 Skyltbelysning

Skyltar får inte ha sådan ljusstyrka att de medför olägenhet.

Blinkande eller skarpt lysande skyltar ska undvikas.

Extern belysning i form av LED eller ljusramper rekommenderas då dessa ger en mer finstämd belysning än självlysande skyltar.

3.5 Säkerhet, trygghet och tillgänglighet

Belysningen får inte utgöra något hinder.

– Belysning som sticker ut från fasad bör sitta minst 3,5 meter över gång- och cykelbana.

– Över körbanor ska den fria höjden vara minst 4,5 meter.

Belysningens utformning och placering ska ske så att ingen fara för trafiksäkerheten föreligger eller uppstår.

Belysningen får inte skymma väganordningar och störa trafikanter.

Belysning ska bidra till en trygg och tillgänglig miljö. Tillgänglighetsperspektivet ska beaktas.

– Råden i Boverkets föreskrifter ska så långt som möjligt efterlevas för att, i enlighet med PBLs mål, undanröja enkelt avhjälpna hinder avseende belysning.

– Vid nybyggnation och upprustning av befintliga ljusanläggningar ska bländande belysning undvikas och ljuset vara jämnt fördelat.

3.6 Hållbarhet

Ljussättning bör utföras med en så liten installerad effekt som möjligt.

Vid ljussättning bör ljusföroreningar undvikas.

4. Specifika riktlinjer

De specifika riktlinjerna avser särskilda vägbelysningsanläggningar och platser i kommunen.

4.1 Övergångställen, gång- och cykelpassager, korsningar och cirkulationsplatser

Övergångställen, gång- och cykelpassager, korsningar och cirkulationsplatser är platser i trafikmiljön där oskyddade trafikanter och olika trafikslag vistas samtidigt och/eller korsar varandra. Där krävs en god belysning för att minimera riskerna för olyckor.

Övergångställen och passager vid genomfartsleder, huvudgator och uppsamlingsgator ska belysas. Belysning vid gång- och cykelpassager i bostadsområden (lokalgator) kan avstås om trafikintensiteten är låg.

4.2 Busshållplatser

Belysningsklassen för busshållplatser ska lägst vara samma som för den belysta vägen där hållplatsen ligger.

4.3 Offentliga platser

Parker, torg och andra offentliga platser spelar en viktig roll i stadsstrukturen och kräver extra omsorg i belysningsfrågor. Som princip ska viktiga platser och torg belysas utifrån de förutsättningar som den specifika platsen kräver. Platsernas karaktär och uppbyggnad påverkar hur de bör belysas.

Val och placering av belysningsanläggning ska anpassas till platsens karaktär.

- Byggnadsverk, konstverk, landskapselement och andra objekt som är karaktäristiska för orten eller som utgör viktiga orienteringspunkter bör belysas.
- Landmärken bör belysas.
- Vegetation kan belysas med exempelvis markstrålkastare, strålkastare eller pollare för att visuellt bredda rummet, öka tryggheten och tillföra estetiska värden i närliggande miljö.
- Belysning av elljusspår måste anpassas till omgivande miljö.
- Utomhusbelysning av fasader väljs efter byggnadens arkitektur och omgivningen.
- Belysning av kulturmiljöer får inte innebära en minskning av kulturhistoriska värden. Förslag ska prövas mot estetiska krav som formulerats för kulturmiljöer.